

na razgovor sklepe vseslovenskega shoda, v kolikor se našaja na dotično kronovino, v kranjskem dež. zboru pa naj bi slovenski poslanci sklenili adresu na cesarja, v kateri bi se formulovale zahteve vsega slovenstva. Ako imajo koroški, solnograški, tirolski in drugi dež. zbori pravico, sklepati resolucije, s katerimi se zahteva odprava za Česko izdanih jezikovnih naredb, torej sklepati o stvari, katera se ne tiče direktno dotičnih kronovin, potem ima gotovo tudi kranjski deželni zbor pravico, v posebni adresi na cesarja zavzeti se za korist in srečo svojih zunajkranjskih bratov in formulirati njihove zahteve.

S tako adresi bi se na najslovesnejši način dokumentovala vseslovenska vzajemnost zajedno pa bi najvišji faktor izvedel želje in zahteve njemu vedno zvestih in udanih Slovencev. To je tudi jedini način, na kateri deželni zbor kranjski lahko upliva v korist zatiranim rojakom, tem pa bi bilo tako uplivanje vsaj v moralno podporo.

Deželni zbor kranjski sklene lahko tako adresi, ker so v njem slovenski poslanci gospodarji in sklene jo lahko navzlic temu, da se še ni doseglo zjedinjenje obeh slovenskih strank, ker bi bili sklepi vseslovenskega shoda podlaga adresi, a na tiste sklepe sta prisegli obe stranki.

O tem, da je taka adresa potrebna tudi z ozirom na splošne notranje politične razmere, na ves položaj v naši državni polovici, pač ni treba še govoriti. Težišče je iz državnega zbora prenešeno v dež. zbor in ker se vsi pripravljajo, da se oglase, je pač umestno, da dvigne svoj glas tudi dež. zbor kranjski.

Najvišje sodišče in jezikovne naredbe.

Najvišje sodišče je te dni v jezikovnem vprašanju izdalo razsodbo, katera je za nas Slovence največjega pomena, četudi Čehi iz ozirov na svoje posebne razmere ž njo niso zadovoljni.

Stvar je ta-le: Pri okrožnem sodišču v Hebu je neki češki odvetnik na svojo, v češkem jeziku pisano vlogo zahteval češke rešitve. Stvar je prišla instančnim potom do najvišjega sodišča, katero je izdalo velepomembno razsodbo, da sodišče ni dolžno sprejemati vlog od strani strank, ako vloge niso pisane v jeziku, ki je navaden v okolišu dotičnega sodišča in da torej dosledno tudi ni dolžno izdajati rešitev v drugem jeziku, kakor v tistem, kateri je v sodnem okolišu navaden. Sodišče nima samo pravice, ampak tudi dolžnost, da zavrne vloge, katere niso pisane v jeziku, navadnem v sodnem okolišu, ker nasprotna stranka ni dolžna, takih vlog sprejemati. V uradnem okolišu pa še ni navaden jezik, ki ga govore le posamezne, raztresene osebe, ampak samo tisti jezik, kateri govori kompaktna masa prebivalstva dotičnega uradnega okoliša.

Ta razsodba je za nas Slovence ne samo političnega pomena, ampak ima za vse, nemščine nevesče

Slovence tudi velik gospodarski pomen, tako veliki, da se nam zdi posebno, nanj posebno opozoriti.

Po določbi občnega sodnega reda morajo stranke in njih zastopniki rabiti pri sodišču v deželi navaden jezik. To določilo velja enakomerno za vse jezike, za nemški jezik ravno tako, kakor za vse druge. Sodišča so doslej pri vseh avstrijskih sodiščih brez zadržka sprejemala nemške vloge in je dostavljala nasprotnim strankam, od katerih so zahtevala, da je sprejemajo, ne glede na to, kje je nasprotna stranka prebivala, je-li razumela nemški ali ne, in je-li že sploh kdaj kaj slišala o nemščini ali ne.

Sedaj pa je najvišje sodišče tej praksi prizadelo smrtni udarec. Z rečeno razsodbo je najvišje sodišče priznalo, da nobena stranka ni dolžna, sprejeti vloge, ako dotična vloga ni pisana v jeziku, ki je navaden v uradnem okolišu prizadetega sodišča. Po tej razsodbi ni nihče več dolžan sprejemati nemških vlog pri onih sodiščih, v katerih okolišu ne govori nemščine kompaktna masa prebivalstva. Vsled tega se mora nemščina popolnoma izključiti pri vseh sodiščih na Primorskem, v slovenskem delu Štajerske, izvzemši mesta in trge Maribor, Celje in Ptuj, a na Kranjskem izvzemši Kočevje in okrož. sodišče v Novem mestu, potem seveda v Gališki, v češkem delu Šlezije, Moravske in Češke, v celi Dalmaciji in na južnem Tirolskem.

Razmere, katere so v tem oziru doslej pri nas vladale, so znane. V slovenskih deželah je še vedno mnogo nemških oziroma italijanskih odvetnikov, kateri uradujejo izključno v nemškem ali v italijanskem jeziku, tudi če nasprotna stranka ne zna niti jedne nemške ali italijanske besedice in takisto delajo tudi sodni uradi. To ni samo politično velik nedostatek, ampak tudi čestokrat zamudno ter drago, ker si mora slovenska stranka navadno šele poiskati tolmača, kateri jej razloži vsebino v nemščini pisane dostavke in redkokdaj se zgodi, da to stori kdo zastonj.

Odslej bo v tem oziru lahko bolje, ako bomo Slovenci s tisto požrtvovalnostjo, katere mi navadno nimamo, pač pa drugi, s tisto eneržijo, katera sicer ne diči nas, pač pa naše nasprotnike, branili svojo, nam z rečene razsodbo najvišjega sodišča priznano pravico.

Na to ni misliti, da bi se sodišča sama držala navodila, katero jim je s to razsodbo podalo najvišje sodišče. Še v sanjah ni na to misliti, kajti slovenski sodni uradniki so mehki kakor vosak in ne store ničesar, kar bi utegnili njihovim nemškutarskim predstojnikom biti neljubo, a da bi nemški sodni uradniki storili, kar je po tej razsodbi njih dolžnost, tega menda nihče ne pričakuje. Ali vzlic temu se lahko pomore rečenemu načelu do veljave. Razsodba najvišjega sodišča bodi nas paladij, ž njo naredimo konec nemškemu oziroma italijanskemu uradovanju na Slovenskem. Nihče naj ne sprejme nemške ali italijanske vloge, kdor prebiva v slovenskem sodnem okolišu,

vsak naj se sprejemu upre in naj se pritoži na višjo instanco. Na noge slovenski odvetniki in notarji!

Na noge, slovenski duhovniki in učitelji! Delajte po tem navodilu in poučujte ljudstvo, kajti to je pot, katera mora končno pripeljati do tega, da se slovenski sodni okraji popolnoma ločijo od vseh drugih, da se združijo pod jedno višje sodišče in da se s podpore novega civilnopravnega reda doseže tudi slov. notranji uradni jezik, da se torej stori važen korak k uresničenju tiste ideje, katero moramo vedno v srci nositi, k uresničenju zedinjene Slovenije.

Politični pregled.

Položaj. — Notranjepolični položaj v naši državni polovici je še vedno popolnoma nejasen. Še vedno ne ve nihče povedati, kako se razmere razvijejo, a daniti se je vendar že začelo. Gautscheva prizadevanja, doseči spravo mej Nemci in Čehi se še niso izjalovila. Povabil je zastopnike čeških in nemških strank, na posvetovanje in dosegel, da so Čehi se izrekli za premembo jezikovnih naredb. Z Nemci je težje. Nemški liberalci bi radi odnehali, toda boje se nacionalcev, katari jim žugajo z najbrezobzirnejšim bojem, ako odnehajo od obstrukcije prej, kakor se prekličejo jezikovne naredbe. Zlasti veliki fabrikantje se za spravo s Čehi, ker se boje za svoj žep. Vsekako se že v kratkem pokaže, česar imamo pričakovati za bližnjo prihodnost in sicer se pokaže to v dež zboru češkem. Ako se tam doseže sprava mej Čehi in mej nemškimi liberalci — na nacionalce sploh nihče ne misli — potem se snide konec prihodnjega meseca drž. zbor. če pa se sprava ne doseže, potem ne preostane nič drugega, kakor oktroirati novo ustavo. Češki dež zbor je tisti kraj, kjer se bije zadnja in odločilna bitka.

Gornjeavstrijski dež. zbor. — Posl. dr. Ebenhoch je v tem dež. zboru podal predlog, naj se razširi kompetenca dež. zborov. Tudi misli dež. odbor predlagati, naj se razširi volilna pravica, in naj se sedanjim kurijam priklapi še jedna, v kateri bi volili vsi tisti, ki volijo v peti kuriji za državni zbor.

Češki dež. zbor. — Nemški poslanci so nekako v zadnji uri sklenili, vstopiti v dež. zbor češki, a dogovorili so se, da ga takoj zapuste, kakor hitro se pokaže, da Čehi in veleposestniki „ne uvažujejo zadosti nemških zahtev“. Čehi so se pokazali jako spravljeni. Brez ugovora so poslušali razne, skrajno izzivajoče nemške interpelacije ter odgovorili nanje s predlogom grofa Buquoi, naj se izvoli poseben odsek, kateri naj poskusi porazumno mej Čehi in mej Nemci rešiti jezikovno vprašanje na Češkem. Prihodnji dnevi nam prinesejo velike debate.

Nagla sodba v Pragi. katero je bila vlada vsled silnih izgrediv v Pragi razglasila, je bila dne 10. januarja, na dan otvoritve češkega dež. zboru, zopet razveljavljena.

Moravski dež. zbor. — V moravskem deželnem zboru so se združile vse tri češke stranke v jeden klub na skupno obrambo narodnostnih pravic. Predlagali so tudi, naj se sklene adresa za cesarja.

Ogerska. — Po dolgih razpravah se je vladi vendar posrečilo, dognati razpravo o nagodbenem provizoriju. Drž. zbor je provizorij vzprejel, sicer šele po preteku zakonito določenega roka, kar je pa brez pomena, ker si je bila vlada že na drug način pomagala. Glavna bitka za nagodbo se začne meseca marca. Nagodba izgine, čese do 1. maja 1898. za deset let ne obnovi. Opozicija se že zdaj pripravlja na to, da prepreči pravočasno vzprejetje nagodbe.

Ruski Poljaki so kaj nemilo razočarani, ker je vlada mesto generalnega guvernerja v Vilni proti pričakovanju zopet popolnila ter imenovala znanega rusifikatorja Turkestana, generala Trotzkega. Trotzky je zastopnik močne, strogo konservativne ruske politike, ki bo še bolj izbrisal vsak sled meje mej bivšo Poljsko in mej carstvom ter storil vse, da se obe strani čim najbolj stopita.

Bivši srbski kralj Milan je postal poveljnik aktivne srbske armade. Milan je dobil s tem zopet vso oblast v svoje roke. Z vojaštvom more doseči in preprečiti vse, kar hoče. Židovski časopisi, Milanovi zagovorniki, razlagajo ta dogodek z naraščajočim hajduštvom in širčim se radikalizmom, ki je baje celo dinastiji nevaren ali nihče jim ne verjame, pač pa je ves svet preverjen, da hoče Milan zopet zasesti prestol in se oženiti z dolgoletno svojo ljubimko, s katero ima več otrok.

Macedonci zahtevajo po vzorcu Krečanov organiziranje avtonomne provincije, ki obstoja po načrtu macedonskega centralnega odbora v Zofiji iz vilajeta Soluna, Monastira in Meskuba; Solun naj bi bilo glavno mesto, v katerem bi imel sedež na 5 let voljeni guverner. Ta bi imel poveljstvo nad vojaštvom. Zakonodajstvo bi izvrševala z direktnimi volitvami sestavljeni narodni parlament, ki bi določal samostojno davke, budget, reforme i. dr. Evropska diplomacija, ki niti krečanskih razmer ni uredila, dobi torej v Macedoniji novega dela.

Kitajska. — Majhen del velikanske Kitajske je prešel v posest Nemčije. Poročali smo že, da je Nemčija zasedla pristan Kjaočav. Zdaj je sklenila s Kitajsko pogodbo, po kateri jej prepušča Kitajska za 99 let ne samo pristan ampak tudi vso njegovo bližnjo okolico. Kjaočav je zdaj nemška kolonija in bodo na veliko korist nemški industriji in nemški trgovini.

Obrtnija.

Občinske posredovalnice za delo in službe.

(Konec.)

Navadno se očita mestnim posredovalnicam, da postanejo prelahko birokratične. To pa ni opravičeno, ker se da uprava tako vrediti, in je v nemških in švicarskih mestih tudi tako vrejena, da so pri vodstvu društva zastopani delodajalci in delojemalci in vsi razni služabniki pazijo na to, da posredovanje dela ne pride v birokratični tir. V sedanjih socialnih razmerah so mestne posredovalnice za delo in službe najprimernejše, in je vstanovitev take posredovalnice tudi v Ljubljani priporočiti.

Kakšne so sedaj razmere glede posredovanja dela v Ljubljani?

Tudi tukaj se nahajajo nedostatki, kateri so se že zgoraj omenili. V Ljubljani si na leto najmanj 10.000 delavcev in poslov išče dela in službe. Večinoma se delo in službe ne posredujejo, marveč delojemalec ali posel zve po kakem znancu in prijatelju za delo ali službo in se oglasi sam pri delodajalcu, ali gospodarju posebno v tovarnah in večjih delavnicah, kjer se delavci le redkokrat menjajo, se delavci le na ta način pridobivajo. Tudi si iščejo delavci in posli dela in službe s popraševanjem po delavnicah in hišah.